

měsíc a ještě před pověstným krvavým týdnem uprchl z Paříže. Rovněž tak mohli bychom jmenovat Julese Laforgua, Nervalu, Germaina Nouveaua, Lautréamonta, Mallarméa a Apollinairea.

Básníkovy zájmy pohybují se vždy mimo okruh partají, nechodí tlouci v trikolóře vlastenecké špačky, ani se nestarají, zač je v SSSR pět deka skořice.

Básník se oprostil ode všech předsudků. Obdivuje hrdiny revoluce jako hrdiny kontrarevoluce. Jestliže miluje *smrt*, vzruší ho poprava Sacca a Vanzettiho stejně, jako poprava carské rodiny. Atd.

Básníku laje se sobců a tvorů asociálních, zatímco zprava i zleva vyjí hyeny nad jeho skutky i poezií. Básníkovým nepřitelem je rub i líc lidské společnosti.

Ano: jediné místo pro skutečného básníka je přece jen na pranýři.

Ivan Sekanina: JINDŘICHA ŠTYRSKÉHO KOUTEK PLNÝ OMYLŮ ČILI Z KOUTA DO KOUTA

Snad málokomu podařilo se během dvou měsíců vzbudit tolik iluzí a způsobit tolik rozčarování jako Jindřichu Štyrskému. Když vyšel v říjnu v Odeonu jeho Koutek generace, začal běhat mráz po zádech celé řadě lidí z generace Štyrského a ostatní začali se usmívat v očekávání, že konečně se našel někdo odvážný, který ukáže na všechno to svinstvo, které začalo se do „generace“ zažírat. Každý ví, že mnozí z avantgardy podlehli korupčnímu prostředí zkomírajícího měšťáctva. Že se dělají pro peníze anebo pro postavení kýče, že se mění světové názory, že se kašle na umělecké i politické přesvědčení, je-li tu nějaká sebešpinavější možnost pohodlnějšího života. A proto byli všichni vděční Štyrskému, že chce na to všechno otevřeně ukázat a že bere na sebe úkol, který již dávno měli splnit ti, kteří jsou dosud čisti a kteří svou funkcí v „generaci“ byli povinni to udělat, že bere na sebe úkol Teiga, Václavka, Fučíka atd.

Není nejmenší pochybnosti o tom, že dnešní smutné případy byly způsobeny přebytkem kamarádství hraničícího s klikařením a naprostým nedostatkem upřímné a poctivé kritiky v řadách generace. A za to jsou zodpovědní ti, kteří byli a jsou považováni za kritiky generace. Byla a je povinnost Teiga, Václavka a Fučíka, aby vystoupili proti Nezvalovi a řekli první veřejně, co si říkají soukromě, že Nezvalova Kronika je rozhodně dokonale slabá věc a snad i kýč, že jeho

práce ve filmu je úplný kýč a že je nemožno, aby nesporně nejlepší český básník dělal kýče proto, že za ně dostane tisíce. Nikdo ještě veřejně (a myslím si, že ani soukromě) neřekl Nezvalovi, že i v jeho případech platí dialektická poučka o přeměně kvantity v kvalitu a že je rozdíl kvalitativní, řekne-li se o Nezvalovi, že je to nejlepší český básník, který má, bohužel, na svědomí několik kýčů, anebo že je to kýčař, který také z dopuštění božího dělá, resp. dělal nejlepší české verše. Dokonce ani nebyl opravdově Nezvalovi vytknut kvalitativní pokles jeho nových veršů.

Ale Nezval není sám. Případ Honzlův křičí stejně. Má-li se zabránit úplnému selhání Honzlovu, pak je nutno psát o činnosti Honzla a Buriana v Brně poněkud jinak, než jak píše Václavek v posledním ReDu. A také bylo nutno psát jinak již tehdy, kdy hrál Honzl ještě v Osvobozeném, tedy v avantgardním divadle, Jiskru, a kdy Fučík v referátu shledával tento kýč roztomilým a zaujal k němu naprosto kladný poměr. Každý dnes ví, že v Brně jsou spory mezi Honzlem a Burianem a že je na čase, aby se k nim zaujalo stanovisko, a ne aby se vysvětlovalo v ReDu, jak „soustavně a promyšleně“ Honzl povznáší úroveň činohry a že nefungující kamna jsou jednou z hlavních překážek práce Burianova studia.

A neběží jen o čistotu umělecké práce. Není to jen Hora, který je ovšem nejkrásnějším monumentem poctivosti politické a názorové vůbec, ale je tu i Seifert i salónní levost Hoffmeisterova, o čemž všem by se mělo také trochu psát a nejen hovořit po kavárnách, a je tu plno jiných osob a problémů, které by měla generace vyřešit pokud možno nejdříve a o jejichž nápravu by se měla aspoň pokusit.

Neboť je nebezpečí v prodlení. Lidé umělecky povětšinou naprosto bezcenní, využívající krize jednotlivců, vedou dnes generální útok na moderní umění. Formová i názorová revolučnost generace otvírá sloupce měšťáckého tisku kritickému žvanění. A tak vidíme pana básníka Rutteho, kterému ve srovnání s Nezvašem přísluší ubohá úloha dud, jak se v potu tváře snaží z Nezvala udělat nulu, čteme koktání jakéhosi

Johe, který s rozhledem a inteligencí nosorožce, absolvovavšího nižší reálné gymnasium, pokouší se v blátě Cesty roznést na kopytech generaci, a pozorujeme docela jasně, jak v souvislosti se vzrůstem reakce jdou všichni řádní čeští spisovatelové a kritikové proti indiánům z Devětsilu.

Štyrského článek z 1. čísla Odeonu nabrousil jim jejich náramně tupé sekery, ale zvednout je umožnil ten naprostý nedostatek vlastní kritiky, to nešťastné kamarádství, které, znemožnivši kritiku, ztížilo dnešní obranu.

Ale vraťme se ke Štyrskému. Napsal Koutek generace a pustil se do Voskovce, Wericha a Mrkvičky. V druhém čísle dobíjel Voskovce a Wericha, a zatímco jeho článek v rukou bojovníků ze Zvonu, Cesty, Národních listů atd. jako válečná palice naklepával lebky generačních kamarádů, stal se mu problémem pan Háša z Osvobozeného divadla. A zklamání všech nad novým odhodlaným kritikem bylo dovršeno novým Koutkem generace ve 3. čísle Odeonu, jenž je vlastně zoufalým výkřikem, velmi charakteristickým pro generaci, o níž tak tvrdě psal v 1. čísle: „Ježíšmarja, dyť já jsem to na svého kamaráda Vančuru nemyslel, dyť já jen tak všeobecně!“

Tedy takovýto vývoj Štyrského byl by celkem jeho věcí. Když napsal první článek, nesliboval vlastně nic. Jen vzbudil jakési iluze, že on je tím bojovníkem za čistotu. Ale za iluze druhých není tak docela zodpovědný. Horší jsou výklady, jimiž tento výkřik lásky přátelské je provázen. Tu ukazuje Štyrský něco, o čem se bude musit také mnoho mluvit a psát. Osobuje si totiž právo projevovat veřejně o velmi vážných věcech tolik neznalosti, nepochopení a intelektuální povýšenosti, které se jinak říká nafoukanost, že tím způsobuje svým přátelům a známým docela mimořádné rozpaky.

Karel Teige napsal v ReDu, že V. Vančura neměl přijímat státní cenu. A použil pro svoji poznámku několik pravd ze Štyrského prvního koutku, jež rozhodně nejsou objevem Štyrského, ale celkem samozřejmými zásadami pro normální lidi, a právě zdůrazňování těchto samozřejmostí Štyrským ukazovalo v říjnu, jak je to s tou generací špatné. Tyto skuteč-

ně všeobecné zásady Štyrského, resp. jejich porušení, se dají velmi dobře ukázat na Vančurově případě, a poněvadž se Vančura v roce, kdy obdržel státní cenu, velmi silně politicky exponoval, je nutno věc oceňovat i politicky. Neboť ještě letos na jaře obracel se Vančura s otevřeným listem k čsl. proletariátu a Komunistické straně Československa, projevuje velmi vážnou starost o uchování bojovné akceschopnosti revoluční strany ve státě, od nějž dostal za půl roku státní cenu. Štyrský, zjistiť, že vlastně jeho rozhodná řeč o pranýři, portmonce a dvou židlích se na státní cenu kamaráda Vančury nevztahuje a vztahovat nemůže, vrhl se na Teiga pro jeho revoluční názor, uplatňovaný nejen v umění, ale i v politice, a rozvedl celou teorii o apolitičnosti opravdového umělce, použil ji v první řadě proti revoluci a konkrétně proti komunistickému hnutí. Je to velmi smutné, když v generaci, které revoluční období umožnilo zaujmout její avantgardní pozici a která po dlouhá léta vystupovala jako umělecky i politicky levá, najednou se objeví u jejího jistě nebezvýznamného člena úplně kontrarevoluční a reakční názory, jež jistě s velkou radostí budou aplaudovány měšťáky, protože fráze jako „řvoun z politických schůzí, držící v ruce (mozolovité ovšem) emblémy jisté partaje“ jsou příliš tučná sousta, než aby si je nechali ujít přítelčkové generace z pravice. Neboť tito pánové namnoze jen proto, že měli ještě aspoň trochu vkusu, rozpakovali se dosud psát o revolučnosti generace tak, jak jim ukázal dnes Štyrský. A je tu opět těžká vina těch, o jejichž opravdové revolučnosti nelze pochybovat, že v tomto směru nedovedli, resp. vůbec nedělali to, co je k nejprimitivnějšímu uvědomění si zásadního stanoviska zapotřebí.

Podle Štyrského skutečný básník stojí vždy stranou politických štvanic a machlů, revoluce si vždy přivlastňuje básníky až ex post, básníkům byly převraty státní, společenské a třídní celkem úplně lhostejné, básníci se nestarají, zač je v SSSR pět deka skořice, obdivují hrdiny revoluce jako hrdiny kontrarevoluce a jestliže milují smrt, vzruší je poprava Sacca a Vanzettiho stejně jako poprava carské rodiny. Je opravdu tuze

trapné, že to je Štyrský, který si vymyslel tak dokonalou sérii blbostí, které by velmi slušely septimánu, hrajícímu si na intelektuála v krajinském týdeníku národně demokratickém, a na něž přísahá buržoazie. Ten „skutečný básník“ by musel být skutečným idiotem, oprostěným nejen od politických machlů, ale i od svého rozumu, aby mohl vyhovět Štyrskému. Vždyť nežádáme na umělci, aby byl negramotným primitivem, ale domníváme se, že je i pro umělce přinejmenším prospěšno, je-li inteligentním a kulturním. A politika, revoluce, převraty státní, společenské a třídní jsou přece tím, co velmi silně zasahuje nejen do života umělce, ale i do kulturní sféry, v níž se umělec pohybuje. Nesmí být nikomu jedno, rozhoduje-li v ovlivňování kulturního života fašismus nebo socialismus. A také to skutečným umělcům nebylo a není jedno. Proto vidíme, že opravdoví umělci stáli na straně revoluce a ne reakce. Je intelektuálskou povýšeností tvrdit, že revoluce si ex post přivlastňuje básníky. Revoluce je příliš velká věc, než aby to potřebovala. Význam Pařížské komuny je tak epochální, že vůbec nerozhoduje, zda Rimbaud nebo Verlaine byli jejími stoupenci. Význam Komuny by nebyl ani o vlas menší, kdyby šli Rimbaud a Verlaine jako dobrovolníci k panu Thiersovi do Versailles. Že Rimbaud a Verlaine podporovali více či méně Komunu, je plus pouze pro ně. A kdyby se byli proti Velké francouzské revoluci nebo sovětské revoluci postavili všichni básníci, pak by to zase neubralo v nejmenším těmto ohromným událostem, usměrňujícím vývoj celého lidstva, na významu, ale bylo by to pouze smutným vysvědčením pro „skutečné básníky“. A když jsou dnes umělci, jako např. Štyrský, kteří se nestarají, zač je v SSSR skořice, pak je to smutným dokladem pro ně, pro Štyrského, neboť nejde v SSSR o skořici, ale o budování nové společnosti, a o to se má každý kulturní člověk starat. A musí mít dnes umělci tolik inteligence, aby pochopili, že v Bostonu i v Jekatěrinburku byly celkem velmi jednoduché popravy, jež nemohou „skutečného básníka“ Štyrského rozrušit ani z 10 % tak, jako např. düsseldorfský vrah, že dějinný a vzrušující význam těchto poprav není

v elektrické židli nebo sklepe, ale v myšlení a jednání milionů lidí.

Štyrský, který svým článkem chtěl hájit Vančuru, vrazil vlastně v bojovném článku nůž do zad svému chráněnci, neboť přes všechnu salónnost Vančura snažil se uchovávat dodnes zdání revolučnosti. Je dnes i na něm, aby promluvil.

Umělec nesmí být ani bezcharakterní, ani hlupák. Ani umělecký, ani politický. Generace Štyrského však zapadá do obojího. Je nejvyšší čas, aby se rozhodně zakročilo. Avantgarda má ještě dost čistých a inteligentních lidí, kteří mají povinnost vyčistit i ujasnit generaci. A je-li jim těžko začít s čistěním, pak ať vypraví deputaci k F. X. Šaldovi, který až dosud projevil vždy dosti statečnosti, a na kolenou ho poprosí, aby se ujal i této práce.

A svoji revolučnost si musí ovšem ujasnit generace sama.

F. X. Šalda: SPORY A ROZPORY V GENERACI „DEVĚTSILSKÉ“

Na jaře t. r. sedm básníků a spisovatelů, kteří byli organizovanými členy dělnické strany komunistické, Hora, Neumann, Olbracht, Seifert, Vančura, Majerová, Malířová, postavili se zvláštním manifestem proti dnešnímu politickému vedení strany, proti tzv. karlínskému „polbyro“, kterému vytýkali neschopnost a snad i nesvědomitost. Byli za tento útok vyloučeni ze strany; a jejich odvolání bylo zamítnuto, aniž byli slyšeni. Nebyl jsem nikdy členem komunistické strany, nežil jsem politický život ve straně a nemohu posoudit, byla-li obžaloba oněch sedmi autorů oprávněna; ale znám dosti zblízka všechny protestující jako lidi opravdové a čestné; vím, že komunistická víra byla jim drahá, že jí opravdu léta a léta žili a mysli, a víc: že i straně opravdově a nezištně sloužili; a že toho kroku nepodnikli lehkomyšlně nebo pro vnější efekt, je mi jasné. Snad se mýlili ve své obžalobě, snad křivdili; ale i pak měli být poučeni a neměli být vylučováni a umlčovani. Žádná strana, ani komunistická, nesmí dnes mít absolutistickou taktiku církví, poněvadž nemůže mít jejich absolutistická dogmata; právo diskuse ve stranách musí být přiznáno, a musí být přiznáno zvláště intelektuálům, kteří dýší dialektikou jako jiní tvorové plicemi nebo žábami. Pravděpodobně stávají se tím nepřijemnými nebo nepohodlnými straníky; můžete jich nepřijímat do stran — budiž, va bene — ale přijali-li jste jich již jednou do strany, nesmíte je z ní vyhazovat, protože myslí